

DR. FRANCE PREŠEREN

Dr. France Prešeren, največji slovenski pesnik. Postal je prvi slovenski pesnik v modernem smislu in z njegovo poezijo smo Slovenci, v literarnem pogledu, postali enakovredni evropskim narodom. Danes velja France Prešeren za enega največjih slovenskih pesnikov in slovenskih simbolov, njegovo sedmo kitico Zdravljice smo vzeli za himno, na bankovcu za 1000 slovenskih tolarjev je bila njegova podoba, danes ga na kovancu za 2 eura nosimo v denarnicah.

France Prešeren se je rodil 3. decembra 1800 v Vrbi na Gorenjskem kot tretji otrok in prvi sin Šimnu Prešernu (1762-1837) in materi Mini (1774-1842), rojeni Svetina. Pri hiši se je po domače reklo "Pr' Ribč", kjer je mali France skupaj s sestrami in bratoma preživel otroška leta.

Osnovno šolo je obiskoval v Ribnici, kjer je živel pri stricu Jožefu, ki je bil duhovnik. Zapisan je v Zlato knjigo kot odličen učenec. V ljubljanske šole je prišel leta 1813. Najprej je obiskoval tretji razred normalke, gimnazijo do leta 1819, nato je opravil še dva letnika študija filozofije na liceju, ki ju je končal leta 1821, ko je odšel na Dunaj. V šolskem letu 1821/22 je že študiral na Dunaju, najprej tretji letnik filozofije, nato se je odločil za študij prava, čeprav so doma želeli, da bi študiral teologijo. Leta 1826 je končal študij prava, 27. marca 1828 pa je dokončal z odličnim uspehom vse izpite in promoviral za doktorja prava. Med študijem je v šolskem letu 1822/23 imel Prešeren tudi Knafljevo štipendijo. V času bivanja na Dunaju je France Prešeren že pisal pesmi – ohranjene so **Povodni mož**, Lenora in Lažnivim pratikarjem. 12. januarja 1827 pa je objavil v časopisu Illyrisches Blatt/Ilirski list svojo prvo pesem Dekelcam (An die Mädchen) v slovenščini in svojem nemškem prevodu.

Po vrnitvi z Dunaja jeseni leta 1828 se je Prešeren zaposlil kot pripravnik pri dr. Leopoldu Baumgartnu (1794-1843). Bil je v službi tudi na ljubljanski davčni upravi kot neplačani praktikant. Od 1834 pa vse do odhoda v Kranj je delal v odvetniški pisarni prijatelja dr. Blaža Crobatha (1799-1848). Pri njem je spoznal **Ano Jelovškovo** (1823-1875), poznejšo mater svojih treh otrok: Rezike (1839-1840), Ernestine (1842-1917) in Franceta (1845-1855). Prav Ani je posvetil pesem Nezakonska mati, z njo se namreč ni nikoli poročil.

Že na Dunaju je prijateljeval z **Matijem Čopom** (1797-1835), rojakom iz Žirovnice. To znanstvo se je v Ljubljani še poglobilo in je Prešerna dokončno prepričalo, da je začel resneje razmišljati o pesniškem ustvarjanju. Prav po Čopovem prigovarjanju so začele nastajati pesmi, ki jih je objavljaval v almanahu Kranjska čbelica, ki je začela izhajati 1830. V tem času sta z Matijo Čopom bila bitko za slovenski knjižni jezik – **abecedno vojno** (Der slowenische ABC Krieg).

Leta 1833 je v trnovski cerkvi spoznal **Julijo Primic** (1816-1864), ki je močno zaznamovala njegovo nadaljnjo pesniško ustvarjalnost in delno tudi njegovo življenje. Njej je posvetil številne pesmi, med njimi so najbolj znane Sonetni venec, ki je nastal leta 1834, Gazele ... Nato se je Julija poročila s Prešernovim sošolcem Jožefom Anzelmom pl. Scheuchenstuelom.

Najtežji in za Prešerna najbolj boleč udarec je bila **smrt prijatelja Matije Čopa**, ki je utonil 6. julija 1835 v valovih Save pri Tomačevem. Kljub žalosti, potrnosti in osamljenosti je z bolečino v srcu napisal elegijo Spominu Matije Čopa. Še istega leta je izpovedal vso svojo žalost: za izgubo prijatelja, ki mu je stal ob strani kot pesniku, zaradi izgubljenih ljubezenskih iluzij in svoje privrženosti nesvobodnemu slovenskemu narodu. Tako je nastala epska pesnitev **Krst pri Savici**, ki jo je izdal v samozaložbi leta 1836.

Nenadna smrt prijatelja **Andreja Smoleta** leta 1840 je Prešerna pahnila v obup, osamljenost in otopelost. V tem času so nastale nekatere najbolj znane pesmi: K slovesu, Zgubljena vera, Ukazi, Pod oknom, Sila spomina, Mornar, Prošnja ...

22. julija 1846 je bil na Dunaju podpisan dvorni dekret o **imenovanju** dr. Franceta Prešerna za **samostojnega odvetnika** v Kranju. Na novo službeno mesto je prišel jeseni, skupaj s sestro Katro in pisarjem Andrejem Rudolfom.

V **Kranj** je prišel oktobra 1846 in najel stanovanje v prvem nadstropju hiše, ki je bila takrat last kranjskega trgovca in pivovarja Franca Mayrja. Hiša je imela katastrsko številko Mesto 181, vhod v stanovanje pa je bil z današnje Tavčarjeve ulice 8 . Danes je v hiši urejena spominska razstava.

Jeseni 1848 se mu je **bolezen** poslabšala, proti koncu leta je že obležal. Prešeren je umrl 8. februarja 1849. Pokopali so ga dva dni pozneje ob 10. uri na staro kranjsko pokopališče, današnji Prešernov gaj. Prvotno je bil pesnikov grob desno od vhoda ob zidu, leta 1852 pa so ga prekopali in mu postavili nagrobnik, ki je eden najlepših prostostoječih nagrobnih spomenikov srede 19. stoletja na Slovenskem. V sredini gaja stoji bronasto poprsje našega poeta, ki ga je leta 1969 napravil akad. kipar Lojze Dolinar (1893-1970).

Vir: <https://www.gorenjski-muzej.si/razstave-in-dogodki/stalne-razstave/dr-france-preseren-zivljenje-in-delo/> (6. 4. 2020)

V zvezek naredi **MISELNI VZOREC** ob prebranem življenjepisu:

Enote miselnega vzorca:

- Rojstvo
- Družina
- Šolanje
- Prijatelji (njihov pomen)
- Življenjske sopotnice in ljubezni
- Poklic
- Pesniška dela (naštej omenjena dela)
- Smrt in obeležja